

דניאל פרידמן • ביהמ"ש העליון

גבולות האחריות

במאמרו "אלף נשיקות" מייחס יגאל סרנה לא" הרן ברק אחריות לשורה של פגעים, ביניהם הסחיכת בבתי המשפט, התרוששות העניים וקיצוץ הקיצבאות ואף הסיכולים הממוקדים.

ראוי להבחין בין הדברים. האחריות לסחבת בבתי המשפט אכן רובצת במידה לא מעטה על בית המשפט העליון, הכותב מדי פעם פסקי דין ארוכים כספרים גם בנושאים שאינם בתחומנו. אין תימה שתופעה מוזיקה זו מחלחלת לערכאות נמוכות, שהעליון משמש להן דוגמה. יש גם מי שאחראי לכך שהשופט בעז אוקון, מנהל מוכשר ביותר של בתי המשפט, שעשה ככל שניתן לשפר את תפקודו, נאלץ לפנות את מקומו ובלבד שהנשיאה החדשה לא תידרש לעבוד עם מי שאינו נראה לה.

אולם השופט ברק איננו אחראי לכל העניינים האחרים. הוא לא אחראי לפערים בחברה, לקיצוץ הקיצבאות וגם לא לחיסולים הממוקדים. נושאים אלה הם בתחום הממשלה והכנסת. ההחלטה על גובה הקיצבאות כרוכה בסדר העדיפויות בתקציב הלאומי. מי שמחליט על הגדלתן צריך לקבוע מניין יבואו הכספים. ההחלטות הללו הן ענייני של הממשלה והכנסת. מי שסבור שהן שוגגות חופשי לפעול במישור הציבורי כאמצעות הסברה, הפגנות, פעילות מפלגתית ובהליך הבחירות. בית המשפט איננו מוסמך ואיננו מסוגל לטפל בנושא.

כך גם לגבי המאבק בטרוור. אם, למשל, נודע לשירותי הביטחון שברצועת עזה מתוכננת פעולת טרור, צריך להחליט כיצד לפעול: אפשר להחליט לנהל מ"מ עם הפלסטינים, אפשר להסתפק בהגברת אמצעי ההגנה, אפשר לשלוח יחידה צבאית כדי לנסות לתפוס את המתכננים ואפשר להחליט לפגוע במתכננים. ההחלטה בידי הממשלה, האחראית בפני הכנסת ואשר תעמוד בבוא היום לבחינת רות. בית המשפט, איננו מוסמך להכתיב את דרכי הפעולה.

אמנם במקרה כזה עשויה להתעורר לאחר מעשה שאלה של אחריות משפטית במקרה של אשמה שגורה פגיעה בחפים מפשע, אולם זו שאלה שונה משאלת קביעת המדיניות של לוחמה בטרוור.

מדוע אפוא באים בטרוניה לברק בשל הסיכולים לים הממוקדים, הגידול בפער החברתי ושאר פגיעים? התשובה נעוצה בהכרזה שהכל שפיט, ובאיי ההכרה בגבולות כוחו וסמכותו של בית המשפט. אם הכל שפיט, אין תימה שנפגעי הקיצוץ בקיצבאות פונים לבית המשפט לעזרה, ואילו בית המשפט, במקום להבהיר להם שאין בידו לטפל בנושא, כותב פסק דין מפורט ומיותר. אין גם תימה שזעם מם של הנפגעים מופנה כלפי בית המשפט, שאחרי שהכריז שהנושא בטיפולו נמנע ממתן סעד.

בית המשפט הוא כלי חשוב שניתן לעשות בו שימוש, אך למטרות מוגבלות. מי שחפץ לחצות אוקיינוס ואיננו סומך על המטוס, לא ייוושע מה מכונת שכתצרו, גם אם היא משוכללת ביותר. מי שמכריז שכל הנושאים בתחום סמכותו, כל יתפלא אם תופנה כלפיו אצבע מאשימה גם בשל כישלונות שאין לו חלק בהם. ■